

JAHOLATGA QARSHI MA'RIFATLI JAMIYAT QURISHNING ASOSLARI

Alimov Akmalbek Abdumajidovich

*O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi
2-kurs magistranti*

Annotasiya. Ushbu tezida jaholatga qarshi ma'rifatli jamiyat qurishning asoslari ilmiy nazariy tasnifi haqida so'z boradi. Shuningdek, mazkur tezis mavzusi yuzasidan mahaliy va xorijlik olimlarning tadqiqot ishi natijalari kontent tahlil qilinib, mavjud muammolar xususida tegishli taklif va tavsiyalar keltiriladi.

Kalit so'zlar: g'oya, boshlang'ich tushunchalar, yo'nalishlar, yoshlar.

Biz yangilanish, tafakkur va fikr erkinligi, erkin ijod qilish, o'z qobiliyat va iqtidorimizni ro'yobga chiqarishga har qachongidan-da ko'proq imkoniyat yaratilgan, biroq shu bilan birga shiddat bilan o'zgarib borayotgan, o'ta murakkab va tahlikali, milliy qadriyatlarimizga begona, yoshlarning ongi va qalbini egallashga qaratilgan g'arazli g'oyalar xuruji ham tobora avj olib borayotgan zamon va makonda yashab kelmoqdamiz. Globallashuv sharoitida mafkuraviy tahdid va xurujlar jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy, texnikaviy-axboriy kabi bir qator sohalarida turli shakllarda namoyon bo'lmoqda. Bular jumlasiga Yer shari aholisiga davosi yo'q turli kasalliklarni maqsadli tarqatish, inson organlari bilan savdo qilish, narkobiznes, "Islom harakati", "Qora sallalilar", "Salafiylik", "Musulmon birodarlari", "Uzun soqollilar", "Islom lashkarlari", "Ishid" va b. buzg'unchilik faoliyati kabilar kiradi¹.

Bunday razilliklarning ko'payishiga insoniyatning azaliy dushmani bo'lgan nafs balosi asosiy sababdir. Dunyodagi barcha yovuzlik, qon to'kishlar, buzg'unchiliklar nafsiga asir bo'lganlarning jirkanch ishidir. Unga qarshi tura olish uchun zamonamiz inson zotidan jaholatdan yiroqlashib, chuqur bilim, keng dunyoqarash hamda kuchli ma'naviy-ma'rifiy kuch-qudratga ega bo'lishni talab etmoqda.

“Jaholatga qarshi kurashning eng ma'qul va samarali yo'li nima? Johilga johillik bilan qarshilik ko'rsatish yonib turgan olovga yog' sepish bilan barobar. Negaki, jaholat botqog'iga botgan kishi o'zini tubanlikda emas, yuksakda deb hisoblaydi, unga kimdir jahl qilgan sari jazavasi qo'zg'ayveradi. Shu bois, jaholatga qarshi faqat ma'rifat bilan kurashish kerak. Bu O'zbekiston rahbariyati tanlagan eng to'g'ri, oqilona va odilona yo'ldir”².

¹ Султонов. Диссертация 2012 й. 70 б.

² Зиёдов Ш. Жаҳолатга қарши маърифат билан курашишнинг самарали модели. // “Янги Ўзбекистон” газетаси 2023-йил, 15-апрел, 73-сон.// <http://old.muslim.uz/index.php/rus/jaholatga-qarshi-marifat/maqola/item>

“Ma’rifat va jaholat bir-birini inkor etadigan tushunchalar bo‘lib, qayerdagi ma’rifat bo‘lsa, o‘sha yerda nur bo‘ladi, yaxshilik urug‘lari kurtak ochadi, odamlar baxtiyor va farovon hayot kechiradi. Aksincha, jaholat bor joyda ma’rifat zaiflashgan, mehr-oqibat chekingan bo‘ladi. O‘sha yerdan qut-baraka, fayz ko‘tariladi.

Mamlakatimizdagi tinchlik, farovon hayotga o‘z-o‘zidan erishilayotgani yo‘q. Turli mafkuraviy xurujlar, yovuz niyatli kishilarning ta’sirlariga qarshi aql bilan chora ko‘rish, jaholatga qarshi faqat ma’rifat bilan kurashishni taqozo etilmoqda.”³

Ma’rifat nima-yu, jaholat nima? Jaholat izohli lug‘atimizda «Ilm, ma’rifatdan mahrumlik, qoloqlik, madaniyatsizlik, nodonlik, zulmat» deya talqin etilgan. Ma’rifat esa insonni ma’naviy kamolotga yetkazuvchi uzluksiz ta’lim-tarbiya jarayonidir. Har kim jaholat urug‘ini qurutishi lozim. Ma’rifatga har qadamda jaholat to‘siq bo‘lishi juda ko‘p hayotiy misollardan ma’lum. Jaholatga qarshi esa faqat ma’rifat bilan kurashish lozim.

Afsuski, ilmsizlik, ya’ni dunyoviy va diniy bilimlardan yetarli darajada xabardor bo‘lmalik hamda ekstremizm, radikalizm va terrorizm kabi XXI asrning eng dahshatli balosiga aylanib ulgurgan destruktiv g‘oyalar domiga tushib qolishlik zamonaviy jaholatning jirkanchli ko‘rinishlaridan hisoblanadi.

Ilmsizlik, ilm kashfiyotining asl maqsadidan to‘g‘ri foydalanmaslik jaholatdir. Ilmsizlik orqasidan oddiy bir jumla noto‘g‘ri talqin qilinib, umuman boshqa bir dalillar bilan asoslantirilishi oqibatida insonlarning umidsizlik darajasi ortib ketishi, hayotning ozgina mashaqqatlariga duch kelinsa, sabrsizlikka yo‘l qo‘yiladi, natijada, huquqbuzarliklar sodir etilib, chaqaloqlarni sotish, akaning ukadan o‘g‘irlik qilishi, qaynona va kelin o‘rtasidagi kelishmovchiliklar, buning ortidan ona va farzand o‘rtasidagi munosabatlarning keskinlashuvi, hattoki, o‘zining joniga qasd qilish holatlari ham kuzatilmoqda. Dunyoga tafakkur nazari bilan qarash, ilm kashfiyotlaridan to‘g‘ri foydalanmaslik, ularni noto‘g‘ri, g‘arazli maqsadlarda qo‘llash natijasida turli kasaliklar vujudga kelmoqda, qishloqlar, shaharlar yo‘q bo‘lib, xalqlar qirilib ketmoqda, odamlar nogiron bo‘lib, qolgan umrini qiyinchiliklar bilan o‘tkazmoqda. Bularning barchasini ma’rifatsizlikdan deb baholash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Султонов. Диссертация 2012 й. 70 б.

³Тўлақбоев Б. ЖАҲОЛАТГА ҚАРШИ МАЪРИФАТ БИЛАН КУРАШАЙЛИК//
https://ravza.uz/story/Jaholatga_qarshi_marifat_bilan_kurashaylik

2. Зиёдов Ш. Жаҳолатга қарши маърифат билан курашишнинг самарали модели. // “Янги Ўзбекистон” газетаси 2023-йил, 15-апрел, 73-сон.// <http://old.muslim.uz/index.php/rus/jaholatga-qarshi-marifat/maqola/item>

